

Tid: 23.11.2021 kl. 19:00

Plats: Akava Åland

Närvarande: Karsten Steiner (ordf.), Christer Andersson, Susanne Guildford, Lina Nyberg-Heiniö, Jean Karlsson, Jessika Björkqvist, Camilla Hellström, Sara Kemetter.

§123 Mötets öppnande

Ordförande Karsten Steiner hälsade välkomna och förklarade mötet öppnat kl. 19.00.

§124 Kallelse och beslutsförhet

Kallelse enligt e-post, styrelsen är enligt antal beslutad.

§125 Föredragningslistan

Godkändes.

§126 Val av protokolljusterare

Förslag: protokollet justeras per e-post efter mötet så att det kan läggas ut på hemsidan.

Beslut: godkändes

§127 Godkännande av föregående mötesprotokoll (9_2021)

Godkändes per e-post.

§128 FSL styrelserapport (ordf.)

- styrelserapport – ordförande redogör. Föreningskurs i Tammerfors 9-10.2.2022. Ordförande och en till från styrelsen deltar.

- fullmäktigerapport – viceordförande redogör.

§129 Akava Ålands Höstmöte

Karsten Steiner invald i Akava Ålands styrelse med Niklas Wasén som suppleant. Ny ordförande i Akava Åland är Kimmo Mattsson efter att Sune Alén har gått i pension.

§130 Höstmöte

- genomgång av höstmötet med middag och dans – vem gör vad?

Alfabetisk lista på deltagare, krysslista för deltagande på höstmötet och middagen.

Camilla Hellström och Jean Karlsson kontrollerar närvaro.

Christer Andersson och Jessika Björkqvist ombesörjer.

Camilla Hellström ombesörjer blommor till avgående styrelsemedlemmar och suppleanter.

Sångblad för distribution på Nautical.

- val av årets lärare.

Rekordstort antal nominerade vilket är väldigt glädjande. Styrelsen röstade och valde en kandidat.

§131 **Reklammaterial** i form av rollups, bags- och skolombudens och styrelsens jackor har anlänt och distribueras av kansliet.

§132 **Hemundervisning** svar från utbildningsavdelningen (bilaga 1)
Diskussion: Indikationer på att en arbetsgrupp är tillsatt från LR som ska se över hemundervisningen. ÅLF styrelse önskar att föreningen ska vara hörande till den gruppen. Brev om detta sänds till Katarina Halme-Wiklund.
Allt arbete som lärare åläggs med att värdera hemskolare ska arvoderas som övertid. I förlängningen är det en tanke att USK ska sänkas för de lärare som åläggs att värdera hemskolares prestationer.

§133 **Medlemsärenden**
Två nya medlemmar

§134 **Övriga ärenden**
Betygsformulär för grundskolan. Styrelsen konstaterar att beslut från LR angående betygsformulär för grundskolan åk 1-2 fattades när terminen i stort sett redan är klar (09.11.2021) och man då ska börja med efterhandskonstruktion av elevens kunnande. I åk 1-2 är det matematik och läs- och skrivfärdigheter som ska utvärderas enligt fastslagna mallar. Ska övriga ämnen inkluderas är det endast deltagit som är relevant. Detta måste ÅLF påtala för LR.

§135 **Mötets avslutas kl. 20:45.**

Avdelning

Utbildnings- och kulturavdelningen

Ålands lärarförening rf –
Karsten.steiner@ghs.ax

Kontaktperson

Specialsakkunnig Halme-Wiklund Katarina

Frågeställningar som berör hemskolning

Ärende

Svar på skrivelse av styrelsen i Ålands lärarförening gällande hemundervisning.

Sammanfattning

Landskapsregeringen har 20.10.2021 mottagit en skrivelse gällande hemundervisning och svårigheten att utföra en bedömning av elever som undervisats i hemmet. Landskapsregeringen är medveten om den mångfacetterade problematik som det utökade antalet hemundervisade elever på Åland innebär och avser därför att tillsätta en arbetsgrupp för att utreda olika frågeställningar som identifierats. Arbetsgruppens uppdrag kommer att vara att kartlägga vilka utmaningar som finns i dagsläget gällande hemundervisningen och utreda vilka åtgärder som kunde förbättra förutsättningarna för hemundervisades barns rätt till likvärdig undervisning samt att stöda kommunen i tillsynsansvaret över hemundervisade barn. Arbetsgruppen kommer att tillsättas inom 2021.

Den inkomna skrivelsens frågeställningar grundar sig på den skrivelse som lektorer i ämnesundervisning vid Godby högstadieskola inkommit med tidigare och frågeställningarna är de samma. Därför kommer lärarföreningens skrivelse att besvaras med samma text som den tidigare skrivelsen. Frågeställningarna kommer att bemötas i den ordning de lyfts i den ursprungliga skrivelsen.

Särskild examen

Inledningsvis ifrågasätts vårdnadshavares möjligheter i och med den nya landskapslagen om barnomsorg och grundskola (2020:32) att begära ett betyg som motsvarar ett avgångsbetyg för elever som hemundervisats hela sin läroplikt. Här vill landskapsregeringen lyfta att detta inte är en ny rättighet för vårdnadshavare utan den möjligheten har funnits även tidigare (s. 35 Landskapet Ålands läroplan för grundskola, nr 153 Us2-27.10.1995). I enlighet med nya lagen kan vårdnadshavare, på samma sätt som tidigare reglerats i

läroplan, begära att eleven genom en särskild examen ska få ett betyg som motsvarar ett avgångsbetyg från grundskolan. Begäran ska göras ett år på förhand. Det är skolan som avgör i vilken form och omfattning den särskilda examen ska utformas utgående från elevens tidigare visade framsteg och kunnande.

Möjligheter till likvärdig bedömning

I skrivelsen lyfts svårigheten att garantera en likvärdig bedömning av hemundervisade elever i förhållande till de elever som utför sin läroplikt i skolan med tanke på att även arbete ska bedömas i enlighet med den nya läroplanen för grundskolan. Här vill landskapsregeringen lyfta de provningstillfällena som den ansvariga kommunen ska ordna varje termin för att tillse barnets framsteg. Tillsynen tar fasta på barnets framsteg genom diskussioner med barnet, skriftliga och muntliga prov, praktiska prov, studier och portfolio som beskriver studieresultaten (27–29 § del III i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola). Lagen utgår från att provningstillfället sker genom ett möte mellan lärare och den läropliktiga. I vilken form som utvärderingen görs bestäms genom dialog mellan skolan och hemmet där man avväger hur elevens kunnande och lärande bäst kan utvärderas. Genom den här provningen ska kommunen tillse att vårdnadshavaren uppfyller sin skyldighet att ordna hemundervisningen så att eleven tillägnar sig det kunnande som anges i läroplanen.

Här poängterar landskapsregeringen att all bedömning i grundskolan ska fokusera på elevens lärande och kunnande. Bedömning av arbetet ingår som en del av bedömningen i alla läroämnen. Elevens arbete och inställning ska beaktas när vitsord bildas och kan till viss del påverka bedömningen både höjande och sänkande men elevens arbete är inte huvudfokus vid bedömningen (kap 7.5.2 ÅLp21). För en hemundervisad elev som begärt att få en slutbedömning som motsvarar avgångsbetyget behöver skolan erbjuda tillfällen där eleven har en möjlighet att visa de förmågor och det kunnande som berörs i kunskapskriterierna i läroplanen men som inte går att bedöma genom skriftliga uppgifter eller som inte framkommit under de tidigare provningstillfällena. Till exempel kan eleven bjudas in till provtillfällen, diskussionstillfällen eller grupparbeten som görs i undervisningen i övrigt.

Grunder för bedömning

Skrivelsen fortsätter med frågeställningen om det är meningen att man i en slutbedömning även ska omfatta kunnande inom områden som behandlats i de lägre årskurserna eller om det enbart gäller årskurserna 7–9 och om så är fallet så ifrågasätts i skrivelsen att hemundervisade i princip inte behöver visa sitt kunnande i de lägre årskurserna alls. Svaret på frågan om det är hela grundskolans lärokurs som ska bedömas i den särskilda examen är nej, det är en bedömning i enlighet med de kunskapskriterier som finns formulerade för årskurs 9 i läroplanen som elevens kunnande ska mätas mot.

Här betonar landskapsregeringen att dokumentationen från tidigare provningstillfällen ska ligga som grund för det betyg som eleven ska få. Till påståendet att elevens kunskande i de lägre årskurserna inte alls behöver visas så betonar landskapsregeringen att elevens framsteg ska tillses vid de terminsvisa provningstillfällena och vid dessa ska den lärare som ansvarar för provningen skriva ett omdöme där det framgår om elevens kunskande motsvarar läroplanens kriterier. Här är landskapsregeringen medveten om svårigheten att tillse att eleven tillgodogör sig den kunskap som tillhör den årskursen i enlighet med läroplanen på grund av vårdnadshavarens frihet att välja vilka områden som tas upp och när. Landskapsregeringen har identifierat ett behov av tydligare riktlinjer kring hemundervisningens upplägg i förhållande till läroplanen för grundskolan på Åland.

I skrivelsen lyfts problematiken att lärare inte är utbildade att bedöma elever enbart utgående från tentamina och att standardiserade prov saknas. Här lyfter landskapsregeringen igen möjligheten att erbjuda eleven tillfällen att delta i den allmänna undervisningen och de prov som skrivs av de elever som utför sin läroplikt i skolan för att underlätta bedömningen av den hemundervisades kunskande.

Kommunens ansvar

Skrivelsen lyfter en oro över att föräldrar med extrema tankesätt kommer ställa orimliga krav på enskilda ämneslärare och frågan om det finns möjlighet till juridiskt stöd från landskapsregeringen och om det går att neka att examinera en elev som inte är inskriven i skolan. Landskapsregeringen konstaterar att det är kommunens ansvar att följa bestämmelserna i lag och förordning och se till att den verksamhet som regleras i lagen erbjuds i kommunen. Ordning av hemundervisningen regleras dels i kap. 6 i del III i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola dels i landskapsförordningen (2020:99) om barnomsorg och grundskola. Lagens förarbeten (LF 28/2018–2019) utgör en viktig källa vid tolkningen av bestämmelserna om hemundervisning. I enlighet med lagen ska tjänstemännen och arbetstagarna sköta de uppgifter som tilldelats dem i eller med stöd av denna lag. På frågan om en lärare kan neka att utföra den särskilda examen som anges i lag så är svaret alltså nej. Landskapsregeringen har ett övergripande ansvar för utveckling av grundskolan (84a § i del III i LBG) men inom det ansvaret ingår inte tjänsten av juridiskt stöd till enskilda lärare. Som en del av utvecklingsarbetet ordnar utbildningsbyrån däremot regelbundna avstämningar med kommunens utbildningschefer för att diskutera aktuella frågor samt träffar och fortbildning för rektorer och föreståndare med syftet att stöda kommunerna att uppfylla sitt ansvar och stöda de anställda i svåra frågor.

I skrivelsen ifrågasätts om man kan jämföra tre års skolorvaror med en portfolio. Här vill landskapsregeringen betona att det inte någonstans finns angivet att den terminsvisa provningen av den hemundervisades kunskaper ska ske genom en portfolio utan, som redan tidigare nämnts, ska provningen ske genom ett möte mellan elev och lärare där man kan använda sig av samtal,

skriftliga och muntliga uppgifter för att utvärdera elevens kunskaper. Det är alltid läraren som bestämmer i vilken form som utvärderingen ska göras men den ska följa samma principer som all övrig bedömning i grundskolan och vara mångsidig och rättvis.

Slutligen lyfts ansvaret över barnskyddet för dessa barn. Barnskyddet sköts av kommunerna på Åland enligt LL (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen och förändras inte beroende på var barnet fullgör sin läroplikt.

Tillämpade lagrum

Kap. 6 del III i LL i (2020:32) om barnomsorg och grundskola

8 § del I i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

84 a del III i LL (2020:32) om barnomsorg och grundskola

För kännedom

Utbildningschef cecilia.johansson@ghs.ax

Byråchef, elisabeth.storfors@regeringen.ax

Minister, annika.hambruddregeringen.ax